herpy

VARANER

Bengal Monitor

Varanus bengalensis

Varanus bengalensis er en jordlevende varan fra Indien og store dele af Sydasien, en af de mest udbredte varaner overhovedet, fra Iran til Myanmar. Den bliver op til 175 cm lang, er dagaktiv og graver huler. Arten er sjælden i fangenskab, og der findes næsten ingen pålidelig pasningserfaring, så vejledningen bygger på andre store, jordlevende varaner og på artens levevis i naturen.

Familie: Varanidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**100-175 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-22 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Halvørken, savanne og tørskov**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**375 × 150 × 150 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-38 °C**
Hotspot	**50-55 °C**
Temperatur, nat	**20-25 °C**
Luftfugtighed	**60-70 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**30-36 mdr.**
Kuldstørrelse	**20 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**168-254 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks I**
EU-bilag	**Bilag A**
IUCN	**Næsten truet (NT)**

Arten står på CITES liste I og i bilag A i EU's forordning 338/97. Køb, salg og udstilling kræver som udgangspunkt et EU-certifikat (artikel 8 og 10), og international handel kræver CITES-tilladelser fra Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Det samme gælder *Varanus nebulosus*, der tidligere hørte under arten. Arten er ikke omfattet af bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 om forbud mod hold af særlige dyr.

Om arten

Varanus bengalensis er en slank til kraftig, langhalet varan med spids snude og en hale, der er sammentrykt hele vejen og har en lav, dobbelttandet kam på oversiden. Voksne dyr er lysebrune til grå med mørke pletter, der giver et spættet udseende. Unger er langt mere farvestrålende: de har mørke tværbånd på hals, ryg og hale og gule pletter på ryggen, og bugen er hvid med mørke bånd.

Arten når op til 175 cm i total længde, heraf omkring 75 cm fra snude til kloak og omkring 100 cm hale. Hannerne er større end hunnerne og i naturen omkring 40 % tungere. De tungeste vildtlevende dyr vejer næsten 7,2 kg, og enkelte dyr i fangenskab er målt til omkring 10 kg. Nyklækkede unger vejer omkring 80 g. Arten kan blive omkring 22 år i fangenskab, og

dyrene bliver kønsmodne efter 2,5-3 år.

Taksonomien har ændret sig. Bestandene fra det sydlige Myanmar og østpå blev tidligere regnet for en underart og føres nu som den selvstændige art *Varanus nebulosus*, der adskilles ved en række forstørrede skæl over øjnene. *V. bengalensis* i snæver forstand lever fra Iran til Myanmar. Formen *V. irrawadicus* fra det vestlige Yunnan i Kina regnes oftest for et synonym. Tal om vægt og formering stammer delvis fra tiden, hvor de to arter blev regnet som én.

Arten er krævende og sjælden i fangenskab. En voksen varan kræver et stort, hjemmebygget terrarie eller et helt rum, dyb bund, kraftig varme og meget foder, og dyrene kan blive over 20 år. Det er en forpligtelse, der skal være på plads, før dyret anskaffes.

Udbredelse og levested

Varanus bengalensis har en af de største udbredelser blandt alle varaner. Arten lever fra det sydøstlige Iran og Kabul-flodens dal i det østligste Afghanistan gennem Pakistan, Indien, Nepal, Bhutan, Bangladesh og Sri Lanka til Myanmar. Formen fra det vestlige Yunnan i Kina regnes også til arten.

Bestandene i det sydlige Myanmar, Thailand, Cambodja, Vietnam, på Malakkahalvøen og på Java hører til *Varanus nebulosus* og er ikke med på kortet. Præcis hvor grænsen mellem de to arter går i Myanmar, er ikke afklaret. *V. bengalensis* findes fra havets niveau op til omkring 1.500 m.

> **Oprindelig udbredelse:** Iran, Afghanistan, Pakistan, Indien, Nepal, Bhutan, Bangladesh, Sri Lanka og Myanmar (Burma).

LEVESTED

Varanus bengalensis lever i et usædvanligt bredt spænd af levesteder: fra tørre, halvørkenagtige flodlandskaber og tornbuskkrat til fugtige løvfældende, halvt løvfældende og stedsegrønne skove. Den foretrækker skov med store træer og findes også i landbrugsland. Den årlige middeltemperatur i leveområderne er omkring 24 °C, og nedbøren varierer fra under 200 mm til omkring 2.200 mm om året.

Dyrene er dagaktive, lever mest på jorden og er for det meste enlige. Unger ses ofte i træer, og store dyr klatrer også godt, men flygter helst hen over jorden. Arten svømmer godt og kan blive under vand i mindst 17 minutter. Den sover og søger ly i selvgravede huler, klippespalter, hule træer og termitboer, og den går ofte i gang omkring klokken seks om morgenen med at varme sig i solen. I de nordlige og vestlige egne, hvor vintrene kan være kolde og have sne, holder dyrene pause om vinteren og æder ikke. Voksne dyr bruger omkring en fjerdedel af dagen på at sole sig og næsten lige så meget på at søge føde; resten går med hvile og bevægelse.

Arten er generalist og æder omkring 200 kendte byttedyr. Små dyr lever mest af biller og deres larver, græshopper, tusindben, skorpioner, krabber og snegle. Større dyr tager desuden tudser, frøer og deres æg, fisk, øgler, slanger, rotter, egern, harer og fugle og æder også ådsler. Hunnen graver rede i flad jord eller i en jordskrænt, fylder den til igen og graver ofte falske reder i nærheden. Arten er lokalt i tilbagegang på grund af jagt til føde, medicin og skind og på grund af pesticider, der mindsker byttedyrene.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Varanus bengalensis*. Tallene for terrarie, temperatur, luftfugtighed og fodring er derfor lånt fra andre store, jordlevende og gravende varaner, især *Varanus panoptes*; *Varanus gouldii* og *Varanus griseus* har lignende krav.

Terrariet bygger på den generelle regel for jordlevende varaner: mindst fem gange så langt, to gange så bredt og to gange så højt som dyrets snude-kloak-længde. Store dyr har en snude-kloak-længde på op til 75 cm og skal have mindst 375 × 150 × 150 cm (længde × bredde × højde). Et helt rum er bedre. Ungerne kan starte i et mindre, men dybt terrarie og skal flyttes op, efterhånden som de vokser.

Bunden er det vigtigste. Arten graver huler i naturen, og en dyb bund af sandet jord med 25-50 % kokosfibre, mindst 30 cm og gerne 60 cm dyb, lader dyret lave sine egne gange. Brug jord uden gødning og pesticider. Den tunge bund kræver, at gulvets bæreevne tjekkes. Bunden holdes fugtig nogle centimeter nede og tør på overfladen.

Giv mange skjul af forskellig størrelse, fx korkrør og plader på kiler, og placer et par stærke grene og klippestykker, for både unger og voksne klatrer. Fastgør alle tunge ting til væg og bund, så en gravende varan ikke kan få dem til at styrte sammen. Lågen skal være lukket og kunne låses, og varmekilder skal sidde afskærmet uden for dyrets rækkevidde.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

TEMPERATUR

Der skal være en stor temperaturgradient. Luften holdes på 24-38 °C fra den kølige til den varme ende. Solpladsens overfladetemperatur målt med IR-termometer skal være 50-55 °C. Brug flere halogenspots eller varmelamper side om side, så hele kroppen varmes jævnt og en enkelt smal lyskegle ikke giver brandskader.

Det er overfladetemperaturen, der tæller, ikke lufttemperaturen. Dyret skal også kunne køle sig af i skygge eller i en hule. Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til omkring 20-25 °C. Om arten har brug for en kølig periode i fangenskab, er ikke dokumenteret. Dagslængden styrer parringsadfærden, så avlsdyr skal have kortere dage om vinteren og længere om sommeren.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten lever i både tørre og fugtige egne. Luftfugtigheden skal være 60-70 % midt i terrariet. Det opnås bedst ved at holde bunden fugtig nogle centimeter nede og lade overfladen være forholdsvis tør, så dyret selv kan vælge ved at grave sig ned. Et terrarie med åbent netlåg og varmelampe over nettet tørrer for meget ud; dæk det meste af nettet til. Fugtighed hjælper også ved hudskifte. Ligger dyret mange timer i vandet, er terrariet formentlig for tørt.

VAND OG VANDKVALITET

Varanus bengalensis svømmer godt, og et stort vandkar hører med. Brug en beholder, hvor hele dyret kan ligge, fx et betonblandekar eller en stor balje for store dyr. Skift vandet ofte, fordi dyret tisser og afsætter afføring i det. Karret skal stå fast, så det ikke væltes, og dyret skal let kunne komme ind og ud.

LYS OG UVB

Hold lyset tændt omkring 12 timer om dagen. UVB anbefales til dyr, der ikke kommer i ufiltreret sollys, fordi huden danner D3-vitamin under UVB. Brug et UVB-rør eller en kombineret lampe over solpladsen svarende til Ferguson-zone 3, så dyret kan vælge sin dosis. Sæt lamperne uden for dyrets rækkevidde, og skift UV-rør efter producentens angivelser, også selv om de stadig lyser.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Varanus bengalensis er et rent kødædende rovdyr og en generalist med omkring 200 kendte byttedyr. I naturen består føden af de mindste dyr mest af biller og andre hvirvelløse dyr, mens store dyr også tager hvirveldyr. Grundfoderet er derfor varieret: store insekter som fårekyllinger, melorme, supermelorme og kakerlakker, snegle og krebs, suppleret med hele byttedyr som optøede mus, daggamle kyllinger, fisk og æg. Pudr insekterne med et godt mineraltilskud flere gange om ugen.

Giv gnavere døde, fordi en levende mus kan efterlade dybe sår. Hold gnavere som en del af kosten, ikke som hovedføde, fordi arten har fedtdepoter i hale og krop og i fangenskab let bliver for fed. Unger fodres hver dag eller hver anden dag med insekter. Voksne dyr fodres 2-3 gange om ugen og vejes jævnligt. Fodr dyr hver for sig, og brug lange tænger, så du ikke selv bliver bidt.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

I naturen er *Varanus bengalensis* sky og undgår mennesker. Dyret har skarpe øjne og opdager bevægelser på omkring 250 m afstand. Når det bliver grebet, bider kun nogle få, og det sker sjældent. Om temperamentet i fangenskab vides kun lidt, så dyret skal regnes for et dyr at se på, ikke at håndtere. Truet kan det rejse sig på bagbenene, hvæse og piske med halen.

Bid, kløer og halesmæld skal tages alvorligt hos et dyr på op til 175 cm. Tænderne er sammentrykte og skærende, og selv et hurtigt bid kan give dybe flænger, der bløder meget og heler langsomt; kløerne kan give dybe rifter. Arten har desuden giftkirtler, men der er kun beskrevet ét omstridt tilfælde af alvorlig forgiftning efter et bid. Brug lange tænger ved fodring, undgå at have hænderne i terrariet, når der er mad i nærheden, og lad dyret komme til dig i stedet for at gribe efter det. Tæmning går ud på rolige, forudsigelige rutiner.

Krybdyr bærer ofte salmonella. Vask hænder grundigt efter enhver kontakt med dyr, vand, bund og foder. Børn skal ikke have kontakt med dyr, bund eller vand uden opsyn.

Hold dyrene enkeltvis. Hannerne kæmper om dominans ved at rejse sig på bagbenene og brydes, og de kan skade hinanden. Et par kan kun holdes sammen under opsyn og med mulighed for at skille dem ad.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Dyrene bliver kønsmodne efter 2,5-3 år, når kropsvægten er over omkring 0,4 kg. Hannerne er større og kraftigere end hunnerne og har flere små porer i skællene. Unger er svære at kønsbestemme, så en dyrlæge med erfaring i krybdyr bør gøre det. Hunner kan opbevare sæd og lægge befrugtede æg, selv om de har været holdt alene i lang tid.

PARRING

I naturen foregår parringen fra juni til begyndelsen af august, men hannerne begynder at kæmpe allerede i april. Længere dage får hannerne til at kæmpe og parre sig tidligere på året. Hunner parrer sig med en eller to hanner i løbet af en sæson. Hvordan et par bør indrettes i fangenskab, er ikke dokumenteret, og en skillevæg bør være mulig.

ÆGLÆGNING OG KULD

Æglægningen sker i naturen fra juli til begyndelsen af september, omkring to uger efter parringen. Der lægges normalt ét kuld om året på cirka 20 æg, og i områder med to monsunperioder kan der komme to kuld med 23-30 dages mellemrum. Hunnen graver en redehule i flad jord eller en jordskrænt og laver ofte falske reder. En dyb, fugtig bund gør det lettere for hende at lægge. Efter æglægningen skal hun fodres kraftigt.

INKUBATION

Inkubationen er lang og varierer meget med temperaturen: i naturen klækker æggene efter 168-254 dage, og ved forskellige temperaturer kan tiden gå fra 70 til 327 dage. Inden for samme kuld kan klækningen spredes over op til 105 dage. Den bedste temperatur er ikke dokumenteret for arten. Æggene lægges i et fugtigt medium som vermiculit eller perlit ved 28-30 °C som hos andre store varaner. Omkring 80 % af æggene klækker normalt i naturen. Vær tålmodig, og kassér ikke æg for tidligt.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger vejer omkring 80 g og er mere farvestrålende end de voksne. Opdræt i fangenskab er kun sparsomt beskrevet, så ungerne passes som unger af andre jordlevende varaner: en dyb, fugtig bund, varmt solsted, skjul og små insekter. I naturen overlever kun omkring halvdelen af ungerne de første to år. Hold ungerne adskilt ved fodring, fordi de kan skade hinanden, og flyt dem hurtigt op i større terrarier.

Sundhed og typiske fejl

Der findes næsten ingen dokumenterede data om sundhed hos *Varanus bengalensis* i fangenskab. De typiske problemer hos store jordlevende varaner er:

- Brandskader fra for koncentreret eller ubeskyttet varme. Brug flere pærer og afskærm dem.
- Knogleskørhed (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt kalk, D3-vitamin og UV, især hos unger og hunner, der lægger æg.
- Overophedning. Dyret skal kunne køle af i skygge eller huler.
- Udtørring og hudproblemer i for tørt terrarie med åbent netlåg. Er luften for fugtig, kan der opstå skælinfektioner.
- Bid fra levende mus, der kan give dybe, inficerede sår. Giv byttet dødt.
- Fedme, fordi arten har fedtdepoter i hale og krop. Vej dyret jævnligt og begræns fedtholdigt foder.
- Parasitter og stress, især hos dyr fra naturen. En afføringsprøve bør undersøges, og dyret skal have tid til at falde til.
- Skader fra slagsmål, når dyr holdes sammen.
- Æglægningsproblemer hos hunner uden et passende sted at grave. Kontakt en dyrlæge, hvis hunnen graver i flere dage uden at lægge, virker slap eller har en oppustet bagkrop.

Et sundt dyr er aktivt, har klare øjne og en fyldig halerod og spiser godt. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller virker slap.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.